

ISSN 0125-7447

รายงาน การเฝ้าระวังโรค ประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL
SURVEILLANCE REPORT

VOLUME 16 NUMBER 17

MAY 3, 1985

การประเมินผลงานสร้างเสริม	201
ภูมิคุ้มกันโรค-กระบี่ 18-28 พย.27	
อาหารเป็นพิษ-ลำปาง	203
รายงานผู้ป่วยโรคเรื้อน	204
อาหารเป็นพิษจาก Salmonella	209
group E - ลำปาง	*
แอนแทรกซ์-กาญจนบุรี	210
สถานการณ์โรค	211

บทความ

การประเมินผลงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค-กระบี่, 18-28 พฤศจิกายน 2527

EPI coverage survey, Krabi, 18-28 November 1984

การประเมินผลประกอบด้วย การสำรวจความครอบคลุมของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคโดยใช้วิธีมาตรฐานของ WHO/EPI (30 clusters sampling technique) และใช้แบบสอบถามมาตรฐานศึกษาความเข้าใจในเรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคและงานบางด้านของสาธารณสุขมูลฐาน ในระดับหมู่บ้าน

การสำรวจความครอบคลุมของงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในเด็กอายุ 12-23 เดือน ในจังหวัดกระบี่ พบว่า 40% ของเด็กทั้งหมดมีบัตรฉีดวัคซีน เด็ก 63 % ได้รับวัคซีนแล้วอย่างน้อยหนึ่งชนิด เด็กที่ได้รับวัคซีนครบทั้ง 5 ชนิด (BCG, DPT 3 OPV 3) เท่ากับ 40 % ของเด็กทั้งหมดในจังหวัด เปอร์เซ็นต์ของผู้รับวัคซีนไม่ครบ (drop-out rates) ระหว่าง DPT1 และ DPT3, และ OPV1 และ OPV3 เท่ากับ 32% และ 31 % ตามลำดับความครอบคลุมของ tetanus toxoid ในหญิงมีครรภ์ (TT 2) ยังค่อนข้างต่ำเพียง 24 % ของทั้งหมด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจความครอบคลุมของงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค, กระบี่, 18-28 พฤศจิกายน 2527

ชนิดของวัคซีน

เปอร์เซ็นต์ความครอบคลุม

(รวมทั้งที่มีและไม่มีบัตรการให้ภูมิคุ้มกัน)

BCG	59
DPT1/ DPT2/ DPT3	63/53/43
OPV1/ OPV2/ OPV3	59/51/41
BCG, DPT3, OPV3	40
TT1/ TT2 (มารดา)	30/24

สถานบริการที่เด็กไปรับวัคซีน พบว่าสถานีนามัยเป็นสถานบริการที่เด็กไปรับวัคซีนมากที่สุด ทั้ง BCG, DPT และ OPV รองลงมาคือโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชน สำหรับ TT พบว่าโรงพยาบาลทั่วไปเป็นสถานบริการที่มารับวัคซีนมากที่สุด รองลงมาคือสถานีนามัยและโรงพยาบาลชุมชน หน่วยเคลื่อนที่มีบทบาทอยู่พอสมควรโดยเฉพาะวัคซีน DPT และ OPV (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สถานบริการที่เด็กหรือมารดาไปรับวัคซีนจากการสำรวจ, ระเบียบ, 18-28 พฤศจิกายน 2527

วัคซีน	เปอร์เซ็นต์ความครอบคลุมในแต่ละสถานบริการ					
	รพ.ทั่วไป	รพ.ชุมชน	สถานีนามัย	หน่วยเคลื่อนที่	คลินิกเอกชน	อื่น ๆ
BCG	28	17	43	2	0	10
DPT 1	20	16	48	6	1	9
DPT 2	23	19	42	8	0	8
DPT 3	27	21	43	3	0	6
OPV 1	19	19	47	6	1	9
OPV 2	23	19	43	6	0	8
OPV 3	29	22	42	2	0	5
TT 1	53	7	15	1	3	12
TT 2	49	5	14	2	7	23

จากแบบสอบถามซึ่งสัมภาษณ์มารดาหรือผู้ปกครองเด็กทั้ง 210 คน พบว่าเพียง 33 % ของเด็กคลอดในสถานบริการของรัฐหรือเอกชน อีก 66 % คลอดที่บ้าน และในระหว่างตั้งครรภ์เด็ก มารดาได้รับการตรวจโดยแพทย์หรือพยาบาลหรือผดุงครรภ์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง 52 % 82 % ของเด็กเลี้ยงด้วยนมมารดา 50 % ของครอบครัวทั้งหมดไปใช้บริการที่สถานบริการสาธารณสุขของรัฐในรอบเดือนที่ผ่านมา ในระยะ 2 เดือนที่ผ่านมา มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาเยี่ยมเยียน 36 % ของครอบครัวทั้งหมด 98 % ของครอบครัวทั้งหมดมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและ 46 % กำลังปฏิบัติอยู่ในกลุ่มที่ทราบว่ามีสม.หรือไม่ในหมู่บ้านพบว่า มีถึง 25 % ของครอบครัวบอกว่าไม่มีสม.อยู่ในหมู่บ้าน และมีเพียง 27 % ของครอบครัวทั้งหมดที่มีสม.มาเยี่ยมบ้านในระยะ 2 เดือนที่ผ่านมา 60 % ของผู้ปกครองเด็กรู้จักผงน้ำตาลเกลือแร่ (ORS) และ 45 % เคยใช้ 40 % ของครอบครัวทั้งหมดมีน้ำที่จัดอยู่ในเกณฑ์น้ำสะอาดดื่มและเพียง 26% มีส่วนที่ถูกลูกลูกขณะใช้ 52% ของผู้ปกครองเด็กทราบว่าเด็กควรได้รับวัคซีนอะไรบ้างและที่ทราบดีถึงแต่ละชนิดของวัคซีนมีเพียง 11% เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (82%) ยังเป็นแหล่งใหญ่ของการให้ความรู้เรื่องวัคซีนแก่มารดาหรือผู้ปกครองเด็ก ขณะที่

ทราบจากอสม./ผสส.เพียง 2%

ผู้รายงาน ศูนย์โรคติดต่อทั่วไปเขต 12 จังหวัดสงขลา กรมควบคุมโรคติดต่อ

การสอบสวนโรค

อาหารเป็นพิษ - ลำปาง

Food poisoning - Lampang

ระหว่างวันที่ 9 -11 มีนาคม 2528 ได้เกิดการระบาดของโรคอาหารเป็นพิษ
 ชั้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบผู้ป่วยรวม 53 ราย เป็นชาย
 38 ราย หญิง 15 ราย อายุตั้งแต่ 1-64 ปี กว่าครึ่งหนึ่งของผู้ป่วยอยู่ในกลุ่มอายุ 10-29 ปี
 อาการป่วยประกอบด้วย ปวดท้อง 53 ราย (100%) อุจจาระร่วง 46 ราย (87%)
 ไข้ 27 ราย (51%) และคลื่นไส้อาเจียน 20 ราย (38%) ผู้ป่วยทั้งหมดมีประวัติ
 รับประทานอาหารที่ปรุงจากเนื้อหมูป่าในเย็นวันที่ 9 มีนาคม ก่อนมีอาการป่วย ระยะพัก
 ตัวของผู้ป่วยกลุ่มนี้นับจากรับประทานจนถึงเริ่มมีอาการอยู่ในช่วงตั้งแต่ 2-54 ชั่วโมง
 เฉลี่ย 20 ชั่วโมง เนื้อหมูป่าดังกล่าวมีทั้งนำมาปรุงสุกและปรุงไม่สุก ในจำนวนผู้รับประทาน
 หมูป่าทั้งหมด 54 รายซึ่งพบว่ามีผู้ป่วยเกิดขึ้น 53 ราย (98%) ให้ประวัติว่านำมาทำ
 อาหารคิบหรือคิบบนสุก 52 ราย และนำมาทำอาหารสุก 2 ราย ทั้งสองกลุ่มนี้มีผู้ป่วยเกิด
 ขึ้น 51 ราย และ 2 รายตามลำดับ ได้เก็บตัวอย่างอุจจาระจากผู้ป่วยที่มีอาการอุจจาระร่วง
 ส่งตรวจรวม 15 ราย พบเชื้อ Shigella group C 1 ราย ส่วนเนื้อหมูป่าถูกบริโภค
 หมดไปแล้วไม่เหลือที่จะนำส่งตรวจ

หมูป่าดังกล่าวมีผู้ยิงได้ในป่าใกล้หมู่บ้านในวันที่ 9 มีนาคม 2528 ถูกฆ่าแต่ละและ
 ล้างทำความสะอาดในอ่างน้ำแห่งหนึ่งในป่า เสร็จแล้วจึงแบ่งกันและนำมาปรุงอาหารจน
 เกิดการเจ็บป่วยตามดังกล่าว

ผู้รายงาน เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขลำปาง

การสอบสวนโรค

อาหารเป็นพิษจาก Salmonella group E-ลำปาง

Saimonellosis - Lampang

ระหว่างวันที่ 11-13 มกราคม 2528 ได้เกิดการระบาดของโรคอาหารเป็นพิษเกิดขึ้นใน หมู่ที่ 1 ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมือง และ หมู่ที่ 3 ตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบผู้ป่วยรวม 51 ราย ไม่ผู้เสียชีวิต พบว่าไข่แมงมันคองที่ปรุงจำหน่ายโดยแม่ค้าคนหนึ่งในตลาดหมู่ที่ 3 ตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ ซึ่งเป็นเชื้อด้วย Salmonella group E เป็นสาเหตุของการระบาดครั้งนี้

อำเภอเมือง ระหว่างวันที่ 11-12 มกราคม 2528 มีผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษเกิดขึ้นในหมู่ที่ 1 ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมือง รวม 31 ราย อาการป่วยประกอบด้วยไข้ปวดท้อง อาเจียน อุจจาระร่วง ทั้งหมดมีประวัติรับประทานไข่แมงมันคองที่ซื้อมาจากตลาดในหมู่บ้านก่อนมีอาการป่วย ไข่แมงมันคองดังกล่าวซื้อมาจากแม่ค้าในตลาด หมู่ที่ 3 ตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ อีกทีหนึ่ง

อำเภอแม่ทะ พบผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษเกิดขึ้นรวม 20 รายในหมู่ที่ 3 ตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ ในระหว่างวันที่ 11-13 มกราคม 2528 อาการป่วยประกอบด้วยอุจจาระร่วงปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน ไข้สูง ทั้งหมดมีประวัติรับประทานไข่แมงมันคองที่ปรุงจำหน่ายโดยแม่ค้ารายเดียวกันจากตลาด หมู่ที่ 3 ตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ ก่อนป่วยผู้ป่วยทั้ง 20 รายเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลแม่ทะ

ผู้ป่วยทั้ง 51 รายแยกเป็นชาย 23 ราย หญิง 28 ราย อายุตั้งแต่ 6-76 ปี ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 30-39 ปี ระยะพักตัวของผู้ป่วยอยู่ตั้งแต่ 3-28 ชั่วโมง เฉลี่ย 11 ชั่วโมง อาการป่วยประกอบด้วยอุจจาระร่วง (100%) ปวดท้อง (100%) ไข้ (78%) คลื่นไส้ (90%) และตะคริว (2%) ได้เก็บตัวอย่างอุจจาระจากผู้ป่วยรวม 25 รายส่งตรวจ พบ Salmonella group E รวม 22 ราย (92%) ยืนยันว่า Salmonella group E เป็นสาเหตุของการป่วยครั้งนี้ ไข่แมงมันคองที่เหลือได้นำส่งตรวจพบ Salmonella group E เช่นกัน

ไข่แมงมันแม่ค้าผู้ขายชุดมาจากดิน นำมาปรุงโดยใส่ลงไปลงในน้ำเกลือต้มสุก เก็บไว้ 2 วันจึงนำมาบรรจุลงเล็กนำไปขาย แม่ค้ารายนี้ได้แบ่งไข่แมงมันที่ซื้อมาได้ให้กับแม่ค้าอีกรายหนึ่งด้วย ซึ่งนำไปปรุงขายด้วยวิธีการเดียวกัน ไม่มีผู้ป่วยเกิดขึ้นจากแม่ค้ารายหลังนี้เลย แสดงว่าการปนเปื้อนน่าจะเกิดขึ้นระหว่างการปรุงหรือหลังการปรุงของแม่ค้ารายแรก

ผู้รายงาน เจ้าหน้าที่ระบาศิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง

แอนแทรกซ์ - กาญจนบุรี
Anthrax - Kanchanaburi

ระหว่างวันที่ 9-13 มีนาคม 2528 ได้เกิดการระบาดของโรคแอนแทรกซ์ขึ้นในหลายท้องที่ของ จังหวัดกาญจนบุรี คือ หมู่ที่ 3 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง, หมู่ที่ 3 และ 11 ตำบลหนองกุ่ม อำเภอบ่อพลอย และหมู่ที่ 5 ตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง พบผู้ป่วยรวม 9 ราย ไม่มีผู้เสียชีวิต เป็นชาย 8 ราย หญิง 1 ราย อายุตั้งแต่ 18-63 ปี 8 ใน 9 รายมีประวัติร่วมฆ่าและวัวตายก่อนเริ่มมีอาการป่วย ส่วนวัวที่ตายผู้ฆ่าแต่ละไม่ทราบว่าตายด้วยโรคอะไรทั้ง 9 รายป่วยด้วยอาการของ cutaneous anthrax 7 รายและ intestinal anthrax 2 ราย รายที่ป่วยด้วย cutaneous anthrax อาการประกอบด้วยมีแผลบวมแดง ต่อมาตรงกลางบวมกลายเป็นสีดำ เจ็บตอม น้ำเหลืองบริเวณข้อพับใกล้กับแผล ส่วนผู้ที่ป่วยด้วย intestinal anthrax อาการประกอบด้วย ไข้ ปวดศีรษะ ปวดท้องมาก อุจจาระร่วงและมีมูกเลือดปน ผู้ป่วยทั้งหมดนี้ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา ได้รับการวินิจฉัย เป็นโรคแอนแทรกซ์ และหายดี เป็นปกติในเวลาต่อมา

พร้อม ๆ กับการสอบสวนโรคได้พยายามให้กับผู้ที่สัมผัสโรคในหมู่บ้านและไม่ได้ไปรับการรักษาจากโรงพยาบาล ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของโรคแอนแทรกซ์ แนะนำไม่ให้ฆ่าและหรือนำเนื้อวัว-ควายที่ตายโดยไม่ทราบสาเหตุมารับประทาน ควรนำซากสัตว์ดังกล่าวเผาหรือฝังให้ลึก หนึ่ง ขนสัตว์หรือกระดูกและเขาของสัตว์ดังกล่าวควรทำลายไปด้วย เช่นเดียวกัน เพราะยังแพร่โรคนี้ได้

ผู้รายงาน เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี